

УДК 014.3:[050:001.31]:303.643.3(477)"2017"

Ольга Устіннікова,
завідувач відділу наукової підготовки
державних бібліографічних покажчиків
Книжкової палати України

Дослідження тематичної спрямованості публікацій у періодиці України за розділами УДК

У статті наведено результати дослідження бази даних "Літопис журнальних статей" за 2017 рік із застосуванням бібліометричного методу.

Ключові слова: бази даних, бібліографічна інформація, бібліометричний аналіз, дослідження, журнали, збірники.

Мета дослідження: виявлення напрямів розвитку вітчизняної науки і техніки на основі тематичного аналізу публікацій у журналах та періодичних і продовжуваних збірниках.

Метод дослідження: бібліометричний аналіз.

Об'єкт дослідження: база даних "Літопис журнальних статей" за 2017 рік.

Книжкова палата України — єдина в країні установа, на яку законодавством покладено функції державної бібліографічної реєстрації всіх видів видань України і випуску державних бібліографічних покажчиків. Зокрема, покажчик "Літопис журнальних статей", заснований у 1936 році, випускається на основі баз даних державної бібліографії з періодичністю двічі на місяць (24 номери на рік).

У базу даних "Літопис журнальних статей", кількість бібліографічних записів у якій за 2017 рік становить 14 828, відбирають періодичні та продовжувані видання, випущені Національною академією наук України, галузевими національними академіями наук, громадсько-політичними та літературно-художніми журналами загальнодержавного значення, видання органів державної влади.

Відбір видань і публікацій із них, складання бібліографічних записів та їхня систематизація здійснюються на підставі чинних національних стандартів, робочих інструкцій і методичних рекомендацій, розроблених Книжковою палатою України [1—6].

Крім публікації в державному бібліографічному покажчику, бази даних "Літопис журнальних статей" є ідеальним інформаційним масивом для бібліометричного аналізу як періодичних і продовжуваних видань, так і публікацій у них, оскільки містить повні бібліографічні описи статей, систематизованих за класами Універсальної десятикової класифікації (УДК) [10—17]. Показники бібліометричного аналізу наведено у діагр. 1—12.

У діагр. 1 подано результати аналізу тематичного розподілу записів на публікації з журналів, періодичних та продовжуваних збірників на основі таблиць УДК. Отримані дані поділено на сектори у відсотках за класами УДК:

- 0 Загальний відділ — 5,10% загальної кількості. До цього класу увійшло 756 записів;
- 1 Філософія. Психологія — 4,95% загальної кількості, або 734 записи;
- 2 Релігія. Теологія (богослов'я) — 0,57% загальної кількості, або 85 записів;
- 3 Суспільні науки — 31,23% (друге місце за кількістю публікацій), або 4631 запис;
- 5 Математика та природничі науки — 13,59% (третє місце за кількістю публікацій), або 2015 записів;
- 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка — 34,17% (найбільша кількість публікацій), 5067 записів;
- 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт — 1,80% загальної кількості, або 267 записів;
- 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство — 4,48%, або 665 записів;
- 9 Географія. Біографії. Історія — 4,10% загальної кількості, або 608 записів.

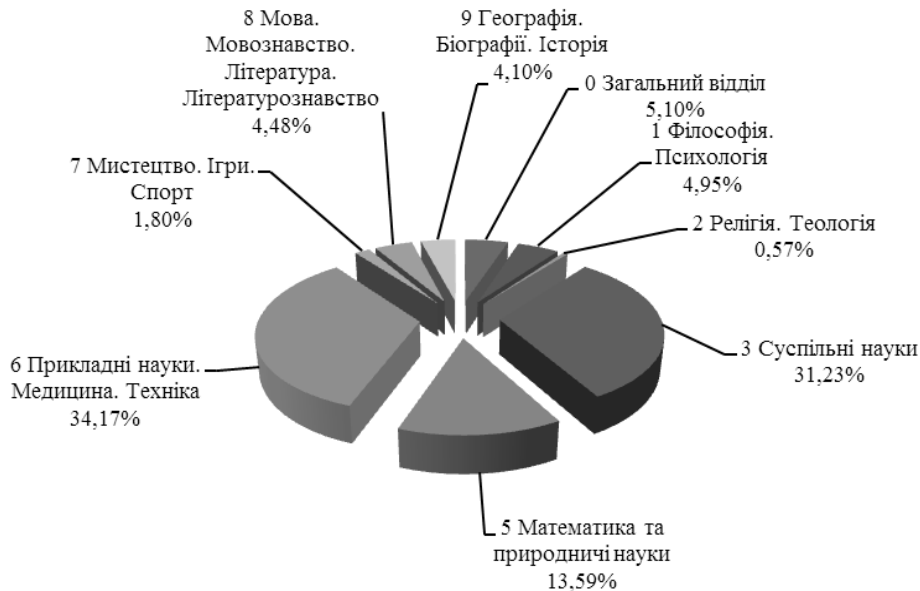
Для деталізації отриманих результатів проведено бібліометричний аналіз бібліографічної інформації про публікації у межах класів УДК. Результати наведено у діагр. 2—12.

До класу 0 Загальний відділ увійшли записи про публікації з питань організації наукової роботи, науково-технічної інформації, писемності, інформаційних технологій, бібліографії та бібліотечної справи, журналістики тощо. Індеси цього класу використовуються для систематизації статей загального характеру, що не належать до конкретної галузі.

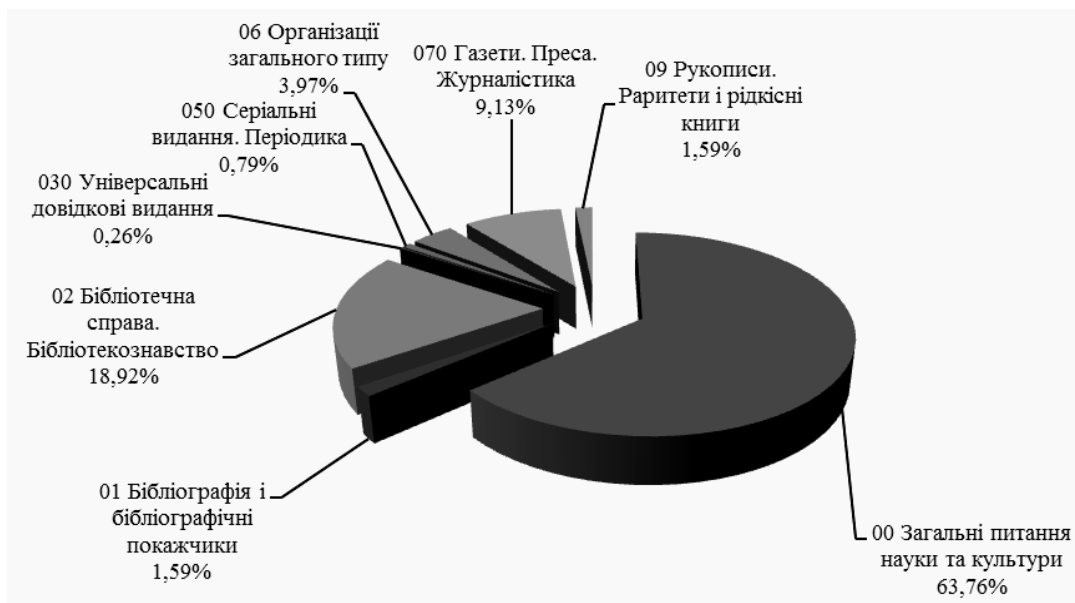
У діагр. 2 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 0 Загальний відділ:

00 Загальні питання науки та культури — 63,76% (482 записи);
 01 Бібліографія і бібліографічні покажчики. Каталоги — 1,59% (12 записів);
 02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство — 18,92% (143 записи);
 030 Універсальні довідкові видання — 0,26% (2 записи);

050 Серіальні видання. Періодика — 0,79% (6 записів);
 06 Організації загального типу — 3,97% (30 записів);
 070 Газети. Преса. Журналістика — 9,13% (69 записів);
 09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги — 1,59% (12 записів).

Діагр. 1. Тематичний розподіл публікацій за класами УДК

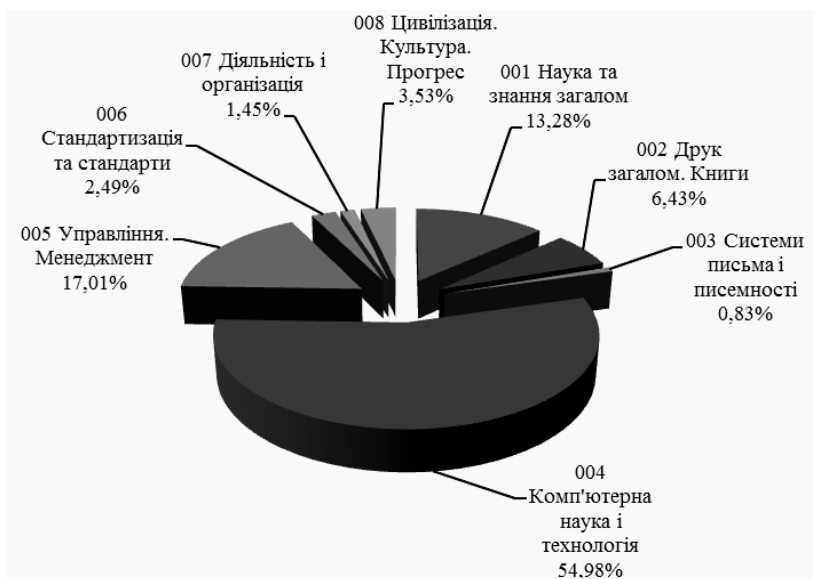

Діагр. 2. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 0 Загальний відділ

Для уточнення отриманих даних вважаємо за доцільне додатково проаналізувати публікації, зареєстровані у розділі 00 Загальні питання науки та культури, у якому містяться матеріали з різних галузей знань, тематично не пов'язані між собою. У діагр. 3 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій розділу 00 Загальні питання науки та культури:

001 Наука та знання загалом — 13,28% (64 записи);
 002 Друк загалом. Книги — 6,43% (31 запис);

003 Системи письма і писемності — 0,83% (4 записи);
 004 Комп'ютерна наука і технологія — 54,98% (265 записів);
 005 Управління. Менеджмент — 17,01% (82 записи);
 006 Стандартизація та стандарти — 2,49% (12 записів);
 007 Діяльність і організація — 1,45% (7 записів);
 008 Цивілізація. Культура. Прогрес — 3,53% (17 записів).

Діагр. 3. Розподіл публікацій за підрозділами УДК розділу 00 Загальні питання науки та культури

До класу 1 *Філософія. Психологія* увійшли публікації з історії філософії, сутності предмета, методів, категорій філософії, філософських систем і концепцій (ідеалізму, матеріалізму, соціалістичних учень, утопічного соціалізму, марксизму). З цього класу записів можна отримати інформацію про статті з питань загальної психології, психології окремих видів діяльності, віку та статі, парапсихології, гіпнотизму, навіювання, психотехніки, а також окультизму.

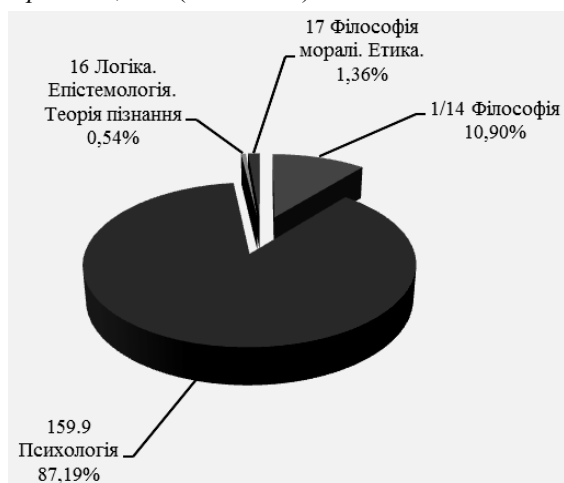
У діагр. 4 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 1 *Філософія. Психологія*:

1/14 *Філософія* — 10,90% (80 записів);

159.9 *Психологія* — 87,19% (640 записів);

16 *Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки* — 0,54% (4 записи);

17 *Філософія моралі. Етика. Практична філософія* — 1,36% (10 записів).

Діагр. 4. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 1 *Філософія. Психологія*

До класу 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* вміщено статті з питань теорії, філософії, природи релігії, релігійної практики окремих релігій і релігійних систем від доісторичних до сучасних.

Результати аналізу розподілу публікацій цієї тематики відображено у діагр. 5:

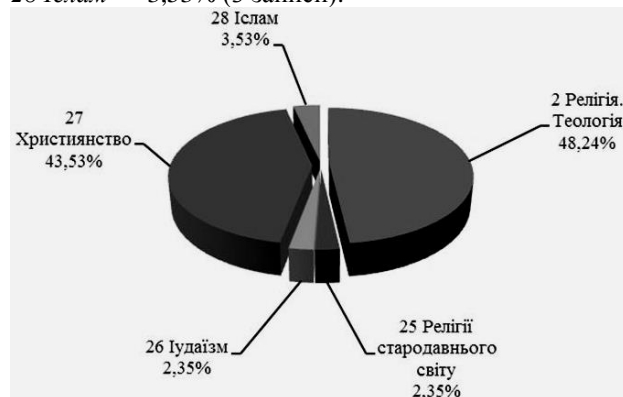
2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 48,24% (41 запис);

25 *Релігії стародавнього світу* — 2,35% (2 записи);

26 *Юдаїзм* — 2,35% (2 записи);

27 *Християнство* — 43,53% (37 записів);

28 *Іслам* — 3,53% (3 записи).

Діагр. 5. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)*

У класі 3 *Суспільні науки* згруповано матеріали щодо теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного управління, військової справи, соціальної допомоги та страхування, освіти та етнографії тощо; результати аналізу тематичного розподілу публікацій наведено у діагр. 6.

До цього класу увійшли такі розділи:

30 *Теорії, методологія та методи суспільних наук. Соціографія* — 0,35% (16 записів);

31 *Демографія. Соціологія. Статистика* — 4,64% (215 записів);

32 *Політика* — 5,10% (236 записів);

33 *Економіка. Економічні науки* — 27,94% (1294 записи);

34 *Право. Юриспруденція* — 32,09% (1486 записів);

35 *Державне адміністративне управління. Уряд. Військова справа* — 2,92% (135 записів);

36 *Забезпечення духовних і матеріальних життєвих потреб* — 0,95% (44 записи);

37 *Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля* — 24,29% (1125 записів);

39 *Культурна антропология. Етнографія. Звичаї. Традиції. Спосіб життя. Фольклор* — 1,73% (80 записів).

Клас 5 *Математика та природничі науки* відображає публікації про наукові галузі, об'єктом вивчення яких є природа, для подальшого практичного використання результатів цих досліджень, а також висвітлює питання теоретичного характеру, дослідження загальних законів фізики, хімії, біології тощо.

У діагр. 7 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 5 *Математика та природничі науки*:

502/504 *Наука про навколишнє середовище. Енвіронментологія. Екологія* — 4,02% (81 запис);

51 *Математика* — 19,85% (400 записів);

52 *Астрономія. Астрофізика. Космічні дослідження. Геодезія* — 3,52% (71 запис);

53 *Фізика* — 27,99% (564 записи);

54 *Хімія. Кристалографія. Мінералогія* — 13,20% (266 записів);

55 *Геологія. Науки про Землю* — 10,17% (205 записів);

56 *Палеонтологія* — 0,15% (3 записи);

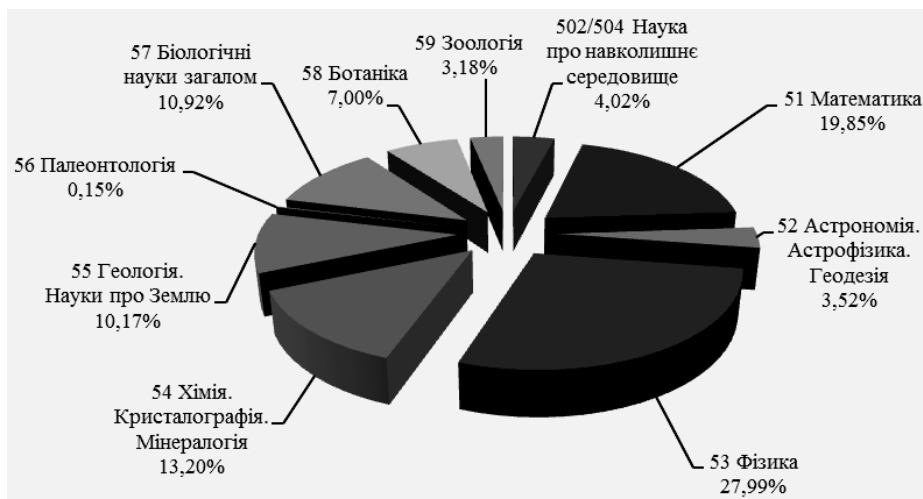
57 *Біологічні науки загалом* — 10,92% (220 записів);

58 *Ботаніка* — 7,00% (141 запис);

59 *Зоологія* — 3,18% (64 записи).

Діагр. 6. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 3 *Суспільні науки*

Діагр. 7. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 5 *Математика та природничі науки*

Публікації з питань технології різних галузей промисловості, виробничих процесів, конструкції обладнання, роботи транспорту і транспортних засобів, сільського господарства, а також щодо практичного використання загальних законів фізики, хімії, біології тощо для отримання необхідних для життя людини матеріалів і продуктів, використання природ-

них багатств тощо відображено у класі 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка*. Результати аналізу тематичного розподілу наведено у діагр. 8:

60 *Біотехнологія* — 0,06% (3 записи);

61 *Медичні науки* — 44,03% (2231 запис);

62 *Машинобудування. Техніка загалом* — 19,60% (993 записи);

63 Сільське господарство. Лісове господарство. Мисливство. Рибне господарство — 21,57% (1093 записи);

64 Домоведення. Домашнє господарство. Комунальне господарство. Служба побуту — 0,36% (18 записів);

65 Організація та управління підприємствами зв'язку, транспорту, торгівлі, поліграфії. Бухгалтерська справа, рахівництво. Зв'язок з громадськістю — 6,69% (339 записів);

66 Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі — 4,72% (239 записів);

67/68 Різні галузі промисловості та ремесла. Легка промисловість загалом — 2,74% (139 записів);

69 Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи — 0,24% (12 записів).

У класі 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт згруповано публікації з архітектури, проектування споруд у поєднанні їхнього

внутрішнього змісту та призначення з мистецтвом зовнішнього оформлення, образотворчого мистецтва, музики, спорту тощо. У діагр. 9 наведено результати аналізу їхнього тематичного розподілу:

7.01/09 Теорія та філософія мистецтва — 7,87% (21 запис);

71 Планування у межах адміністративно-територіальних одиниць. Планування у міській та сільській місцевостях. Ландшафти, парки. Сади — 10,49% (28 записів);

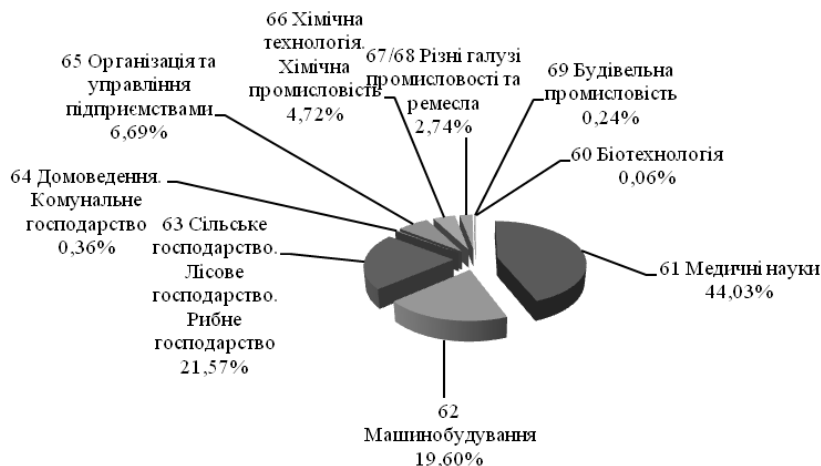
72 Архітектура — 16,10% (43 записи);

73/76 Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво — 36,70% (98 записів);

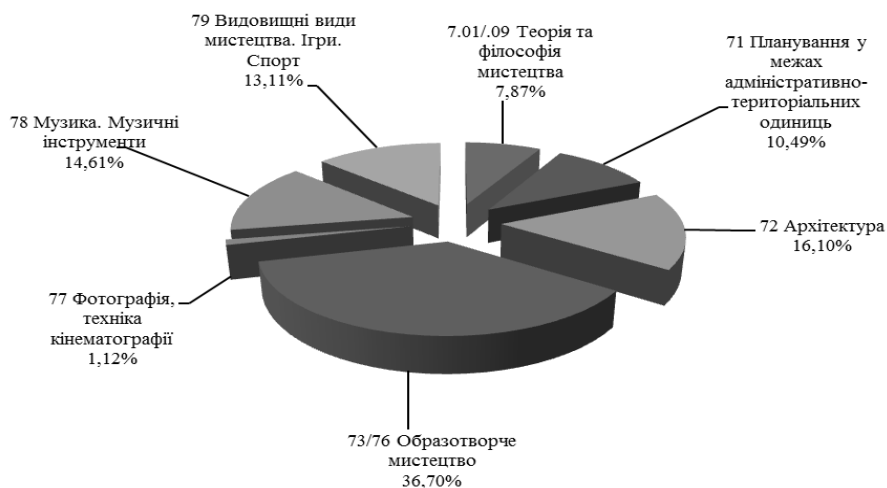
77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси — 1,12% (3 записи);

78 Музика. Музичні інструменти — 14,61% (39 записів);

79 Видовищні види мистецтва. Розваги. Ігри. Спорт — 13,11% (35 записів).

Діагр. 8. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

Діагр. 9. Розподіл публікацій за розділами УДК класу 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт.

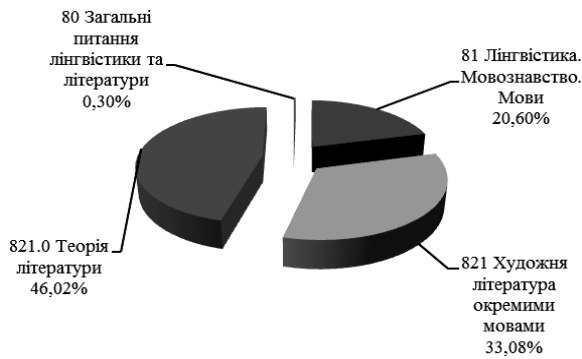
У діагр. 10 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство:

80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія — 0,30% (2 записи);

81 Лінгвістика. Мовознавство. Мови — 20,60% (182 записи);

821 Художня література окремими мовами — 33,08% (220 записів);

821.0 Теорія літератури — 46,02% (306 записів).

Діагр.10. Розподіл публікацій за підрозділами УДК класу 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство

У класі 9 *Географія. Біографії. Історія* подано опис матеріалів з питань археології, географічних, історичних наук тощо. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій відображено у діагр. 11:

902/904 *Археологія. Передісторія. Археологічні пам'ятки* — 19,57% (119 записів);

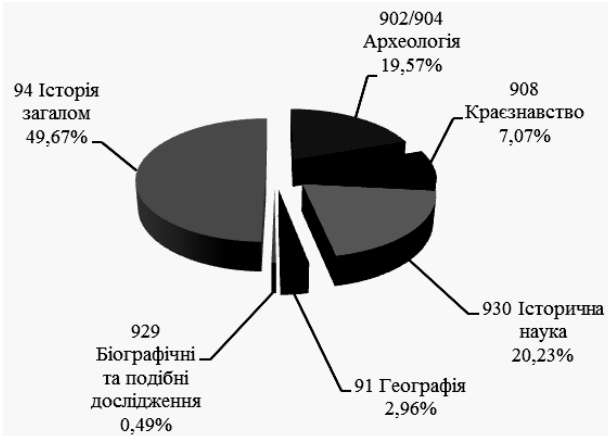
908 *Красзнавство* — 7,07% (43 записи);

91 *Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн* — 2,96% (18 записів);

929 *Біографічні та подібні дослідження* — 0,49% (3 записи);

930 *Історична наука. Історіографія. Допоміжні історичні дисципліни* — 20,23% (123 записи);

94 *Історія загалом* — 49,67% (302 записи).

Діагр. 11. Розподіл публікацій за підрозділами УДК класу 9 Географія. Біографії. Історія

Комплексний аналіз публікацій дає можливість визначити основні напрями наукових досліджень: найбільшою кількістю видань представлено клас 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* — 5067 записів, найменше документів зафіксовано у класі 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 85 записів. Найбільшу кількість матеріалів класу 0 *Загальний відділ* присвячено загальним питанням науки та культури — 482 записи, що становить 63,76% загальної кількості публікацій, зареєстрованих у цьому класі, найменшим числом представлено розділ 030 *Універсальні довідкові видання* — 2 записи, або 0,26%.

У класі 1 *Філософія. Психологія* найбільшим розділом є 159.9 *Психологія* — 87,19% (640 записів), найменшим — 16 *Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки* — 0,54% (4 записи).

У класі 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* найбільша кількість записів представлена публікаціями з загальних питань релігії і теології — 41 запис, або 48,24%. Кількість публікацій про різні релігійні течії — 44 записи.

Друге місце за кількістю публікацій у періодичних і продовжуваних виданнях посідає клас 3 *Суспільні науки*, матеріали якого розподілено так: найбільшу кількість публікацій представлено у розділі 34 *Право. Юриспруденція* — 32,09% (1486 записів), найменшу — 16 записів, або 0,35%, — зафіксовано у розділі 30 *Теорії, методологія та методи суспільних наук*.

Кількість записів класу 5 *Математика та природничі науки* демонструє пріоритет публікацій з фізики (розділ 53) — 27,99% (564 записи), найменше публікацій зареєстровано у розділі 56 *Палеонтологія* — 3 записи, що становить 0,15% загальної кількості записів класу.

Аналіз найбільшого за кількістю записів класу 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* свідчить, що пріоритетом наукових досліджень є медичні науки. Розділ 61 *Медичні науки* представлено більшістю публікацій — 44,03% (2231 запис), найменше записів зареєстровано у розділі 60 *Біотехнологія* — лише 3, що становить 0,06%.

У класі 7 *Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт* найбільшу кількість публікацій зафіксовано у розділі 73/76 *Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво* — 36,70% (98 записів), найменшу — у розділі 77 *Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси* — 1,12% (3 записи).

Клас 8 *Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство* представлено чотирма розділами, найбільший з яких 821.0 *Теорія літератури* — 306 записів, або 46,02% загальної кількості записів у класі.

Аналіз класу 9 *Географія. Біографії. Історія* продемонстрував, що пріоритетними є публікації результатів наукових досліджень розділу 94 *Історія загалом* — 49,67% (302 записи), найменшою кількістю видань представлено розділ 929 *Біографічні та подібні дослідження* — 0,49% (3 записи).

Для виявлення пріоритетних напрямів наукових досліджень в Україні проведено порівняльний аналіз кількості публікацій за розділами УДК; дані наведено у діагр. 12.

Зокрема, найбільшу кількість публікацій зафіксовано у розділі 61 *Медичні науки* — 2231 запис, або 15,05%. Друге місце посідає розділ 34 *Право. Юриспруденція* з 1486 публікаціями, що становить 10,02%. Наступним за кількістю записів є розділ 33 *Економіка. Економічні науки* — 1294 записи, або 8,73%. Проблема освіти та виховання у розділі 37 *Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля* присвячено 1125 публікацій, або 7,59%. На четвертому місці — розділ 63 *Сільське господарство. Лісове господарство* — 1093 записи, або 7,37%. Розділ 62 *Машинобудування* — 993 записи, або 6,70%. У "Літописі журнальних статей" за 2017 рік ці шість розділів становлять понад половину всіх записів — 9217, інші розділи загалом налічують 6606 записів, або 44,55%.

Діагр. 12. Розподіл публікацій за розділами УДК

Результати порівняльного аналізу кількості публікацій за розділами УДК у базі даних "Літопис журнальних статей" за 2017 рік уможливають висновки: пріоритетними напрямками досліджень в Україні є суспільствознавство, а саме: юриспруденція, економіка, освіта, що разом становить 26,34% загальної кількості публікацій. На другому місці медичні науки — 15,05%. Серед природничих наук найбільшу кількість публікацій присвячено сільському господарству — 7,37%. Лідером серед публікацій у галузі технічних знань є машинобудування — 6,70% загальної кількості записів у базі даних.

Список використаної літератури

1. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять : ДСТУ 3017:2015. — [На заміну ДСТУ 3017—95 ; чинний від 2016—07—01]. — Київ : УкрНДНЦ, 2016. — IV, 38 с.
2. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках : ДСТУ 7152:2010. — Чинний від 01.10.2010. — Вперше [зі скасуванням ГОСТ 7.5-88 ; чинний від 01.10.2010]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2010. — 18 с. — (Інформація та документація).
3. Визначення індексів УДК для наукових документів : метод. рек. / [уклад.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Вид. 2-ге, без змін. — Київ : Кн. палата України, 2017. — 31 с.
4. Використання Універсальної десяткової класифікації при формуванні структури бібліографічних показників : інструкція / [уклад.: О. М. Устіннікова, О. В. Ключніченко] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Київ : Кн. палата України, 2017. — 51 с.
5. Добір журналів, періодичних (продовжуваних) збірників та матеріалів з них для відображення в ДБП України "Літопис журнальних статей" : інструкція / Кн. палата України ; відп. викон. О. В. Виноградова. — Київ, 2002. — [10] арк.
6. Індексвання документів. Загальні вимоги до систематизації та предметизації : ДСТУ ГОСТ 7.59:2003 (ГОСТ 7.59-2003 (ИСО 5963-85), ІДТ). — [Чинний від 2004—07—01]. — Київ, 2004. — [12] с. окр. паг. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
7. Підготовка та редагування бібліографічних посібників у виданнях : метод. рек. / [уклад.: П. М. Сенько, О. М. Устіннікова] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Київ : Кн. палата України, 2016. — 66, [1] с.
8. Про обов'язковий примірник документів : закон України від 9 квіт. 1999 р. № 595-XIV // Урядовий кур'єр. — 1999. — 13 трав.
9. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III // Офіційний вісник України. — 2001. — № 31. — С. 54.
10. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : метод. рішення для понять з відсутніми прямими індексами / [уклад. М. Й. Ахвердова та ін. наук. ред. М. І. Сенченко] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., без змін. — Київ : Кн. палата України, 2013. — 19 с.
11. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 0/3 Загальний відділ. Філософія. Психологія. Релігія. Суспільні науки / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України ім. Івана Федорова, 2008. — 383 с.
12. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 5 Математика та природничі науки. 60 Біо-технологія. 61 Медичні науки / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України ім. Івана Федорова, 2008. — 419 с.
13. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 62 Машинобудування. Техніка в цілому / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України ім. Івана Федорова, 2008. — 303 с.
14. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 63/65 Сільське, лісове, рибне та мисливське господарство. Комунально-побутове господарство. Організація виробництва, торгівлі, транспорту, зв'язку, поліграфії. Бухгалтерія. Реклама / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України, 2011. — 151 с.
15. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 66/69 Хімічна технологія. Хімічна промисловість. Різні галузі промисловості та ремесла.

- Будівельна промисловість / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України, 2012. — 263 с.
16. *Універсальна* десятикова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 7/9 Мистецтво. Ігри. Спорт. Мовознавство. Художня література. Літературознавство. Географія. Історія / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України, 2011. — 147 с.
17. *Універсальна* десятикова класифікація. Структура, правила ведення та індексування (ГОСТ 7.90—2007, MOD) : ДСТУ 6096:2009. — [Чинний від 2009—07—

01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2009. — III, III, 21, [1] с. : табл. ; 29 см. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

В статті приведені результати дослідження бази даних "Летопись журнальных статей" за 2017 год с применением библиометрического метода анализа.

Results of researching of database "Journal article chronicle" (2017) with help bibliometrical method are described in the article.

Надійшла до редакції 17 квітня 2018 року

РЕЦЕНЗІЇ

Харківська еліта в бібліотечному просторі: 1885—1918

Шалыганова А. Л.
Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885—1918 : биобиблиогр. словарь / А. Л. Шалыганова. — Харьков : Федорко, 2016. — 326 [1] с., 63 портр.

Фахівці Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка від 1990-х рр. активно вивчають історію закладу, що бере початок із XIX ст.

Зокрема, документально встановлено тяглість між першою публічною бібліотекою міста, відкритою 1833 р., та Харківською громадською бібліотекою (ХГБ), освяченою 1886 р., а отже, вік ХГБ збільшується на понад 50 років! Загалом, численні публікації про бібліотеку в науковому збірникові "Короленківські читання", інших виданнях нарешті дали відповідь на нез'ясовані запитання. Зокрема, беззаперечним здобутком короленківців стали історичні нариси "Бібліотека в історичному просторі трьох епох" (Харків, 2011). Випуск цього видання є важливим кроком до підготовки майбутньої монографії про ХДНБ ім. В. Г. Короленка, а вихід у світ рецензованого біобібліографічного словника (ББС) дає підстави стверджувати про формування документографічної бази для укладання монографії.

Авторка ББС — сумлінна дослідниця, якій підвладна методика реконструкції й синтезування різноманітних даних про персоналії минулих століть крізь призму тогочасного середовища для якнайвиразнішого відтворення їхнього професійного образу. А. Шалыганова оприлюднила понад 25 публікацій, переважну частину яких становлять ґрунтовні історико-біографічні дослідження.

Біобібліографічний словник "Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885—1918" — це, без перебільшення, міні-енциклопедія історії Харківської громадської бібліотеки в особах, документована розповідь про становлення Правління та його діяль-

ність від часу заснування (8 жовтня 1885 р.) до фактичного припинення роботи (кінець 1918 р.).

Авторка вперше провела комплексне вивчення діяльності Правління за звітами Харківської громадської бібліотеки. Це забезпечило повноту й достовірність відомостей про членів та кандидатів у члени Правління. У словнику розкрито його персональний і кількісний склад, час обрання певної особи та термін перебування у складі органу, висвітлено бібліотечну, благодійну роботу.

У вступній статті окреслено права та обов'язки, відповідальність осіб, введених до керівництва ХГБ, подано найзначущі імена харківських інтелектуалів, без зав'язання та ініціативи яких заклад не став б центром інновацій у великій країні з численною мережею бібліотек.

До беззаперечних переваг ББС віднесемо повноту представлених імен членів Правління, як постійних, так і кандидатів до нього, загальна кількість котрих становила 138 осіб. Серед них — і загальновідомі, й ті, що приховані за скороченням "та ін."

Кожна словникова стаття містить стислу біографію персоналії, опис діяльності в ХГБ, докладну бібліографію її творів та літератури про неї. Отже, словник охоплює як відомі імена, так і забуті чи викреслені з історії. В ББС наведено стислі відомості щодо кандидатів у члени Правління, про яких бракує інформації через об'єктивні причини. Авторка дотримується думки, що віднайдені факти можуть становити історичний інтерес для майбутніх дослідників.

Зауважимо, що варте гідної оцінки намагання А. Шалыганової висвітлити внесок персоналії у діяльність ХГБ, скажімо, у формі пропозицій, ідей, проектів. Зокрема, з рецензованого видання дізнаємося, що ініціатором ідеї про галузевий підхід у виборі укладачів систематичного каталогу бібліотеки був М. Сумцов, завдяки чому багатотомний каталог виявився зразковим.

У словнику вперше масштабно введено в науковий обіг імена членів бібліотеки (майже 1200 персон), бібліотечних династій, членів ревізійної комісії ХГБ. Увагу читачів акцентовано на персонах голів Правління Б. Філонова, Д. Багалія, О. Анциферова, М. Себрязькова, О. Грузинцева, А. Комарова, Г. Абрамова.

Крізь призму біографій діячів Правління (В. Бузескул, В. Даневська, Ю. Зубашев, О. Габель, М. Гре-